

πολλῶν ταινιῶν, συνήθους δώρου, ὅπερ οἱ μετανοοῦντες λαμβάνουσι παρὰ τῶν ἐρωμένων των.

Ὅπως τύχῳσι τοῦ κοινοῦ θαυμασμοῦ, οἱ βροχιῶνες αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ κινηθῶσιν· ὁ καρπὸς καὶ ἡ χεὶρ μόνον πρέπει νὰ καταφέρωσι τὰς πληγὰς ἡρέμα, τὸ δ' ἐκ τῶν τραυμάτων ἐκρέον αἷμα δὲν πρέπει νὰ μολύνῃ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν. Βαίνουσι μεμετρημένῳ βήματι διὰ τῶν ὁδῶν καὶ ἰστάμενοι ὑπὸ τὰ παράθυρα τῶν ἐρωμένων των μαστιγοῦνται ἀνηλεῶς. Ἡ κυρία θεᾶται τὴν θελκτικὴν ταύτην σκηνήν, ὅπισθεν τῶν παραθυροφύλλων της, ἐμψυχοῦσα διὰ νεύματος τὸν μετανοοῦντα ἢ ὑποδεικνύουσα εἰς αὐτὸν ὅτι μέλλει νὰ τὸν ἀνταμείψῃ διὰ τὴν εὐλικρινῆ ἐκείνην ἐρωτικὴν ἐκδήλωσιν. Ἄν ὁ μετανοῶν συναντήσῃ περικαλλῆ γυναικα, πλήττει ἑαυτὸν οὕτως ὥστε ν' ἀναπηδήσῃ ἐπ' αὐτὴν τὸ αἷμά του, τοῦτο δ' εἶνε ἔνδειξις μεγίστης φιλοφροσύνης, ἐφ' ἣ ἡ δέσποινα προθύμως καὶ εὐγνωμόνως εὐχαριστεῖ αὐτόν. »

Αἱ βάρβαροι αὐταὶ σκηναί, ἐν αἷς ἡ ἐρωτολογία συμμίγνυται πρὸς τοὺς θρησκευτικούς τύπους, εἶνε ἤττον ἄρα ἀνόητοι καὶ ἄγριοι τῆς τελετῆς τῶν μετανοοῦντων Περσῶν; Τοῦλάχιστον οἱ τελευταῖοι οὗτοι δὲν εἶνε οὔτε εὐγενεῖς οὔδ' ἄρχοντες· δὲν φέρουσιν οὔτε λευκὰ χεῖρόκτια, οὔτε τρίχαπτα, οὔδ' ἐταῖας· κατέχονται καθ' ὄλοκληρίαν ὑπὸ τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ βασιλεύουσιν τὸ σῶμά των ἄνευ οὐδενὸς πλαγίου σκοποῦ ἀκολασίας.

Καὶ σήμερον ἔτι ἡ πομπὴ τῆς Ἑβδομάδος τῶν Παθῶν ἐν Ἰσπανίᾳ ἡμοιάζει πολλαχῶς πρὸς τὴν τοῦ Μουχαρρέμ τῶν Περσῶν. Ἄλλως τε, κατὰ τὸν Πέρτην ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτήν, ἡ τελετὴ αὕτη ἀπὸ πεντήκοντα μόλις ἐτῶν εἰσαχθεῖσα παρὰ τοῖς Σιήταις πηγὴν αὐτῆς ἔχει τὸν Καύκασον.

(Revue Scientifique)

K.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ πρώτη ἀρμενικὴ ἐφημερίς ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1795, ἐν Καλκούττη, ὅπου ὑπῆρχε τότε θάλασσα ἀρμενικὴ παροικία. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν διεκόπη ἡ ἐκδοσίς της, διότι αἱ τοιαῦται ἐπιχειρήσεις κατὰ γενικὸν κανόνα ἐν τῇ πρώτῃ ἀρχῇ αὐτῶν δὲν ἐπιτυγχάνουσιν· ἄλλως δὲ ἡ ἐφημερίς ἐκείνη ἐγράφετο ἀποκλειστικῶς χάριν μόνων τῶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ οἰκούντων Ἀρμενίων.

Τὴν κυρίως ἀναγέννησιν καὶ διάπλασιν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν ὀφείλουσιν οἱ Ἀρμένιοι εἰς τὸν διάσημον Μοχίτάρ, τὸν κατὰ τὴν δευτέραν πεντηκονταετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος θεμελι-

ώσαντα ἐν Βενετίᾳ τὴν μονὴν τῶν Μεχιταριστῶν, ἣτις κατέστη τὸ κέντρον τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας τῶν Ἀρμενίων. Ἐν ἔτει 1799 ἤρχισαν οἱ Μεχιταρισταὶ τὴν ἐκδοσιν τοῦ *Ταρεγγουτιόν*, ἣτο Ἐπετηρίδος, ἐν νεοαρμενικῇ γλώσσῃ· ἡ Ἐπετηρίς αὕτη ἐξεδίδετο μέχρι τοῦ 1815. Ταύτη δὲ προσετέθη τῷ 1807 περιοδικὸν σύγγραμμα κατὰ τεύχη ἐν Βενετίᾳ ἐπίσης ἐκδιδόμενον. Μετὰ πέντε ἔτη ἴδρυσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν ἐφημερίδα *Βυζαντιακὸν παρατηρητήν* (*Διτὰκ Βυζανδιάρ*), ἧς ἡ ἐκδοσις διήρκεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας ταύτας ἀποπειράς, ὧν οὐδεμία φαίνεται ἐρρίζωσεν ἐν τῷ Ἀρμενικῷ λαῷ, ἐπῆλθε διακοπὴ ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς δημοσιογραφίας, διότι ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1838 οἱ Ἀρμένιοι οὐδεμίαν εἶχον ἐφημερίδα, ἢ τοῦλάχιστον οὐδεμίαν ἐφημερίδα, ἧς ἡ ἐκδοσις παρετάθη ἐπὶ ἔτη πολλά. Ἐν ἔτει δὲ 1838 Ἀμερικανοὶ διαμαρτυρούμενοι ἱεραπόστολοι ἐπεχείρησαν ἐν Σμύρνῃ τὴν ἐκδοσιν μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος, ἀπαρραλλάκτου πρὸς τὸ αὐτοχρόνως ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐκδιδόμενον ἑλληνικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα, τὴν *Ἀποθήκην τῶν ὀφελμῶν γνώσεων*. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο περιεῖχεν ὕλην ποικίλην καὶ εἰκονογραφίαν, ἐπειδὴ ὅμως καθαρῶς διεφαίνοντο ἐν αὐτῷ αἱ προσηλυτιστικαὶ τάσεις τῶν ἐκδοτῶν, βαθμηδὸν ἔπαυσαν οἱ Ἀρμένιοι νὰ τὸ ἀναγνώσκωσιν καὶ οὕτω ἠναγκάσθησαν οἱ ἐκδοταὶ νὰ μὴ ἐξακολουθήσωσι τὴν ἐκδοσιν αὐτοῦ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1840 ἄρχεται ἡ περίοδος τῆς ἀδιαλείπτου προόδου τῆς Ἀρμενικῆς δημοσιογραφίας, διότι κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐξεδόθη ἐν Σμύρνῃ ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ Βαλθασαριᾶν ἡ *Ἀρσαλουῖς Ἀραρατιᾶν* (ἡ Ἠχώ τοῦ Ἀραράτ) ἣτις ἐκδίδεται μέχρι τοῦδε. Εἶναι δ' αὕτη σύγγραμμα περιοδικὸν εὐρὺ ἔχον πρόγραμμα, καὶ ταχέως ἐκτιμηθὲν ὑπὸ πάντων τῶν Ἀρμενίων, ἔχον δὲ τινὰ σπουδαιότητα ἰδίως διὰ τὰς πολυπληθεῖς ἐξ Ἰνδιῶν ἀλληλογραφίας. Ὁ Βαλθασαριᾶν εἰ καὶ πτωχός, συνετήρει ἰδίως ἀναλώμασι τὸ περιοδικὸν τοῦτο, πολλὰς ὑποστάς θυσίας, διότι οἱ συνδρομηταὶ αὐτοῦ οὐδέποτε ἦσαν πλείονες τῶν 600. Κατὰ τὸ αὐτὸ δ' ἔτος ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφημερίς εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, διὰ στοιχείων τοῦ ἀρμενικοῦ ἀλφαβήτου ἐκτυπούμενη, ἣτις ταχέως εὔρε πολλοὺς Τούρκους ἀναγνώστας, διότι ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀρμενικῶν χαρακτῆρων εἶναι πολλῶ ἐυκολωτέρα τῆς τῶν Τουρκικῶν. Νῦν δὲ ἐκτυποῦνται ἐν Κωνσταντινουπόλει τέσσαρα ἢ πέντε τουρκικὰ φύλλα διὰ στοιχείων τοῦ ἀρμενικοῦ ἀλφαβήτου. Ἐν ἔτει 1845 οἱ ἐν Βενετίᾳ Μεχιταρισταὶ ἴδρυσαν τὸ μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα *Μπασμαβέπ* (Πολυγράφον) ἐκδιδόμενον μέχρι τοῦδε. Δύο ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Ταγατιᾶν, ὀνομαστός Ἀρμένιος ποιη-

τής, εξέδωκεν ἐν Καλλιούττη τὸν Ἀσγασέρ (φιλοπάτριδα,) οἱ δὲ διαμαρτυρούμενοι ἱεραπόστολοι, πρὸς σκοποῦς προσηλυτιστικούς, εξέδωκαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν ἡμερησίαν ἐφημερίδα Ἀβεταμπέρ (Ἀγγελον καλῶν). Πρὸς καταπολέμῃσιν ταύτης ἰδρύθη ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ὁ Σουρχανδὰκ Κωνσταντινουπόλει (Κωνσταντινουπολιτικός Ἀγγελιοφόρος), ὅστις μεταβαλὼν τὸν τίτλον κατέστη βραδύτερον τὸ ἡμεπέστημον ὄργανον τοῦ Ἀρμενικοῦ πατριαρχείου.

Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, προτροπῇ τοῦ τότε κυβερνήτου τῆς Ὑπερκαυκασίας πρίγκηπος Βοροντζώφ, ἐξεδόθη ἐν Τιφλίδι ἐτέρη ἄρμενικὴ ἐφημερίς. Ὁ Ῥώσος οὗτος κυβερνήτης, ποθῶν νὰ διαδώσῃ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ διοικουμένη χώρᾳ τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμόν, ὑπεστήριξε πλὴν τῶν ἄλλων καὶ τὴν δημοσιογραφίαν.

Διεγειρομένης βαθμηδὸν παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν φιλολογίαν, ἐπαισθητῆς δὲ καταστάσεως τῆς ἀνάγκης τῆς διαφωτίσεως τῶν εὐπαιδευτῶν Ἀρμενίων περὶ τῶν ἐν τῇ ἐσπερίᾳ πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν γεγονότων, Ἀρμενικός τις σύλλογος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐχορήγησε τοῖς ἐν Βιέννῃ Μεχίταρισταῖς σπουδαῖον χρηματικὸν ποσὸν πρὸς ἐκδόσιν μηνιαίου περιοδικοῦ συγγράμματος, τοιοῦτον ἔχοντος σκοπόν. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἐξεδόθη ὑπὸ τὸ ὄνομα *Εὐρώπη*, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1858 μετεβλήθη εἰς οἰκογενειακὸν φύλλον. Τέσσαρα δ' ἔτη πρότερον ἐξεδόθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει δύο ἐφημερίδες, αἷτινες ἔσχον δύναμιν, ὅπως δῆποτε σπουδαῖαν. Ἡ πρώτη, ἡ *Περιστέρα τοῦ Νῶε*, ἐξεδίδετο ὑπὸ δύο νέων Ἀρμενίων, διερμηνέων παρὰ τῇ Ὀθωμανικῇ Πύλῃ, οἱ ὅποιοι ἕνεκα τοῦ ἐπαγγέλματός των ἐδύναντο νὰ μεταδίδωσιν εἰς τοὺς ἀναγνώστας των προσφάτους καὶ ἀκριβεῖς ἀγγελίας. Ἡ δευτέρα δ' ἦτο ἡ *Μασσις* (Ἀραράτ), ἥτις μετὰ ζήλου πολλοῦ ὑποστηρίζει τὰ ἄρμενικὰ συμφέροντα, μεθ' ὅλα δὲ τὰ προσκόμματα ἅτινα ἐν Τουρκίᾳ ἀδιαλείπτως παρεμβάλλονται εἰς τοιαῦτα ἔργα, ἐδυνήθη νὰ εὐδοκίμησῃ καὶ νὰ συντηρηθῇ μέχρι τοῦδε. Ὁ ἐκδότης τοῦ *Μασσις*, γενομένου νῦν ἐβδομαδιαίου φιλολογικοῦ περιοδικοῦ, εἶναι μεταφραστὴς δόκιμος γαλλικῶν καὶ ἀγγλικῶν ἔργων.

Πρὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ πλέον ἐξεδόθησαν καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, περιοδικὰ συγγράμματα καὶ ἐφημερίδες πολιτικά, ἐπιστημονικά ἢ φιλολογικά. Οὕτως ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικόν, ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ *Μουσάμχ Μασσιάζ*, ἡ *Μούσα* τοῦ Ἀραράτ, περιέχουσα μόνον μεταφράσεις δραματικῶν ἔργων, ἐν Τιφλίδι ἢ μέχρι τοῦδε ἐκδιδομένη Ἀρμενικὴ μέλισσα, ἐν Μόσχᾳ τὸ βόρειον σέλας, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ναζαριάντς, ἐν Κωνσταντινουπό-

λει προσέτι τὸ σατυρικὸν φύλλον ἡ *Μέλισσα* τῆς *Κωνσταντινουπόλεως* κλπ.

Κυρίως ἡ ἀκμὴ τοῦ ἐν Τουρκίᾳ ἄρμενικοῦ τύπου ἤρχισε πρὸ εἰκοσιπενταετίας περίπου μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως παραχώρησιν τοῖς Ἀρμενίοις διοικητικῶν τιμῶν ἐλευθεριῶν. Ἐνεκα τοῦτου ἐπληθύνθησαν καὶ τὰ ἄρμενικὰ σχολεῖα, καὶ ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι τῆς Ἀρμενικῆς κοινωνίας διηγέρθη τάσις τις πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν σπουδὴν. Αἱ ἐφημερίδες ἀνεφύοντο ὡς ἀμανῆται μετὰ βροχὴν, ἀλλ' αἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἦσαν θνησιγενεῖς. Ἀκόμη καὶ εἰς τυπογράφος ἐξέδωκεν ἐφημερίδα, τὸν Ἀρμενικὸν *Παπαγάλλον*, ὑπ' αὐτοῦ συντασσομένην, τυπομένην καὶ διανεμομένην εἰς τοὺς εὐαριθμοὺς συνδρομητῆς.

Βραδύτερον ἐξεδόθη ἐν Πετρούπολει ὑπὸ τοῦ Ῥαφαὴλ Πατκανιάν ἢ Ἀρκτος, ἐν Τιφλίδι ὁ *Γέρανος* τοῦ Ἀρμενικοῦ κόσμου, ἐν Ἐτςμιαδοῖν προτροπῇ καὶ συνδρομῇ τοῦ θανόντος πατριάρχου Γεωργίου τοῦ Δ' ἢ μέχρι τοῦ νῦν ἐκδιδομένη Ἀραράτ, καὶ πολλαὶ ἄλλαι βραχυβίαι ἢ μακρόβιαι ἐφημερίδες ἐν ταῖς ὑπερκαυκασίαις πόλεσι Βακού, Τιφλίδι καὶ Σούσα. Τὸ σπουδαιότατον δὲ πάντων τῶν Ἀρμενικῶν δημοσιευμάτων ἦν τὸ ἐν ἔτει 1876 ὑπὸ τοῦ Ἀβγάρου Ἰωαννισιάν ἐν Τιφλίδι ἐκδοθὲν *Πόρτς*, ὅπερ περιελάμβανε πραγματείας περὶ θεμάτων ποικιλωτάτων, καὶ σχεδὸν ἀνθημιλλᾶτο πρὸς τὰ εὐρωπαϊκὰ περιοδικὰ συγγράμματα. Ὅπως οἱ ἀναγνώσται ἔχωσιν ἔνοιαν τινα τῆς ἀξίας τοῦ περιοδικοῦ τούτου, ἀναγράφωμεν ἐνταῦθα τὰ περιεχόμενα ἐνός τεύχους τοῦ ἔτους 1877. α') Ἡ Αἰρηλιανὴ παρθένος τοῦ Σχίλλερ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ Μπαχουρδαριάνζ. β') Περί ἐκπαίδευσέως τοῦ λαοῦ. γ') Ἡ νεανικὴ ἡλικία τοῦ Πατριάρχου Ναρσῆ τοῦ Ε'. δ') Ποιήματα ὑπὸ Ῥαφαὴλ Πατκανιάν. ε') Μετάφρασις ἐνός ποιήματος τοῦ Οὔγκρου Πεταῖφι. ς') Μετάφρασις ἐνός διηγήματος τοῦ Ζολᾶ. ζ') Β. Χάνκα, βιογραφία. η') Τὰ δικαιώματα τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκίαν Ἀρμενίων καὶ τὸ Ἀρμενικὸν σύνταγμα. θ') Βιβλιογραφία. ι') Ἐντυπώσεις περιηγήσεως εἰς Ἀρμενίαν ὑπὸ Κατςμπερουνί. ια) Ἐσωτερικὴ ἐπιθεώρησις. ιβ') Πολιτικὴ ἐπιθεώρησις.— Ἐν παραρτήματι. Μετάφρασις ἐνός μυθιστορήματος τῆς Σιάνδ.

Ἡ ἐκδόσις τοῦ *Πόρτς* διήρκεσεν ἐξ ἑνὸς μόνου ἔτη, ἐπειδὴ δ' ἦτο πολυδάπανος ὁ ἐκδότης μετέβαλε τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἀπὸ μηνιαίου εἰς ἐβδομαδιαῖον, μετονομάσας αὐτὸ Ἡχώ (*Ἀρδσαγάρνη*). Ἡ Ἡχώ ἐκδίδεται μέχρι τῆς σήμερον, καὶ διακρίνεται διὰ τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν περιεχομένων αὐτοῦ. Ὁ ἐκδότης τῆς Ἡχῶς Ἀβγάρος Ἰωαννισιάνη ἐσπούδασεν ἐν Γερμανίᾳ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἐκδῶται τῶν ἐν Τιφλίδι ἄρμε-

νικῶν ἐφημερίδων, ὁ Ἀρζρούνη τοῦ Μοσάκ, ὃν Σπανδαριανὸν τοῦ Νόρ Ντάρ, κλπ.

Σήμερον ὁ ἀριθμὸς πάντων τῶν εἰς ἀρμενικὴν γλῶτταν ἐκδιδόμενων φύλλων ἀνέρχεται εἰς 22, ὧν τὰ πλείστα ἐκδίδονται ἐν Τουρκίᾳ· πάντα δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ 1795 ἐκδοθέντα εἶναι 141. Ἐκ τούτων 51 ἦσαν πολιτικὴ ἐφημερίδες, 29 ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ μηνιαῖα περιοδικὰ συγγράμματα, 30 πολιτικὰ καὶ φιλολογικὰ ἐφημερίδες, 7 σατυρικαί, 4 μουσικαί, 4 παιδαγωγικαί, κλπ. Τὸ πλαιότατον τῶν περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων εἶναι τὸ Ἀραράτ τῆς Σμύρνης, διανῶν τεσσαρακοστὸν ἕκτον ἔτος ἐκδόσεως.

Οἱ δὲ συνδρομηταὶ τῶν Ἀρμενικῶν φύλλων οὐδέποτε ὑπερβαίνουνσι κατὰ μέσον ὄρον ὀλίγας ἑκατοντάδας, οὐδὲν δὲ φύλλον μέχρι τοῦδε ἔσχε πλείονας τῶν 1600 συνδρομητῶν. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι καὶ οἱ ἐκδότηαι αὐτῶν οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα κερδαίνουνσι, καὶ οὐδεμία, ὡς εἰκός, δίδεται ἀμοιβή εἰς τοὺς συνεργάτας. Μόνον ὁ Γέρανος ἐπλήρωνε 8-10 ρούβλια, καὶ ὁ Πόρτε 16-40 ρούβλια δι' ἕκαστον τυπογραφικὸν φύλλον.

(Ἐκ τοῦ Magazin für die Litteratur des In-u. Auslandes).

ΠΩΣ ΕΝΥΜΦΕΥΘΗ Ο ΜΕΝΔΕΛΣΩΝ

Εὐρισκόμενος ἐν Πυρμόντ ὁ διάσημος Γερμανὸς φιλόσοφος Μωϋσῆς Μένδελσων ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ τὸν ὁμόθησκόν του Ἰσραηλίτην Γουγεγγάιμ, ἔμπορον ἐξ Ἀμβούργου.

«Ραββὶ Μωϋσῆ, τῷ εἰπέ ποτε οὗτος, πάντες τιμῶμεν ὑμᾶς, ἀλλὰ μὲ περισσώτερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἐνθουσιασμὸν σᾶς τιμᾶ καὶ σᾶς θαυμάζει ἡ θυγάτηρ μου. Εὐτυχέστατος θὰ ἦμην ἂν σᾶς ἔκαμνα γαμβρόν. Ἐλθετε κἀμυῖαν φορὰν, ὅταν περάσετε ἀπὸ τὸ Ἀμβούργον, εἰς τὸ σπίτι μας.»

Ὁ Μωϋσῆς Μένδελσων δὺσμορρος ὦν ἦτο σφόδρα ἄτολμος. Ἄλλ' ἀποφασίσας ποτὲ νὰ ἀποδημήσῃ ἐκ Βερολίνου, καὶ μεταβῆς εἰς Ἀμβούργον, ἐπεσκέφθη τὸν Γουγεγγάιμ ἐν τῷ ἐμπορικῷ του καταστήματι. Ἐκεῖνος δὲ δεξιωθεὶς αὐτὸν τῷ εἶπεν· «Ἀναβῆτε εἰς τῆς κόρης μου. Θὰ χαρῆ πολὺ ἂν σᾶς ἴδῃ. Τῆς εἶπα πολλὰ διὰ σᾶς.»

Ὁ Μένδελσων ἐπεσκέφθη τὴν θυγατέρα τοῦ ἐμπόρου.

Τὴν ἐπαύριον ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ἐμπορικὸν κατὰστημα τοῦ πατρός της. Ἐπί τινα ὥραν ἀμφοτέροι ἐσίγων ἀμνηχανοῦντες, μέχρις οὗ τέλος ὁ σὸφὸς ἔφερε τὸν λόγον περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Γουγεγγάιμ, ἐπαινέσας τὴν χάριν καὶ τὴν νοσημοσύνην αὐτῆς.

«Ἀλήθεια, σεβαστὲ Ῥαββὶ, εἶπεν ὁ ἔμπορος, ἂν πρέπει εἰλικρινῶς νὰ σᾶς ὁμιλήσω...»

—Βεβαίως, σᾶς παρακαλῶ!

—Εἰσθε φιλόσοφος, εἰσθε ἄνθρωπος μὲ νοῦν,

καὶ δὲν θὰ σᾶς κακορνή. Ἡ κόρη μου, βλέπετε, εἶναι παιδί ἀκόμη ἀνόητον... Μοῦ εἶπε, πῶς ἄμα σᾶς εἶδε ἐτρόμαξε, διότι...»

—Διότι ἔχω αὐτὴν τὴν ἄσχημην καμποῦρα;»

Ὁ Γουγεγγάιμ κατένευσε.

«Τὸ ἐσυλλογίσθη αὐτό, εἶπεν ὁ Μένδελσων. Ἐκ τούτοις ἐπεθύμουν νὰ ἀποχιρετίσω τὴν κόρην σᾶς.»

Ἀναβᾶς δὲ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἐμπόρου, εὗρε τὴν θυγατέρα του καθημένην παρὰ τὸ παράθυρον καὶ βράπτουσαν. Συνδιελέχθησαν ἐπὶ πολὺ μετ' οἰκειότητος τινος, ἀλλ' ἡ νεᾶνις ἔνευε χαμαί, μὴ τολμῶσα νὰ ἀτενίσῃ τὸν φιλόσοφον κατὰ πρόσωπον. Μεταξὺ λόγων τὸν ἠρώτησε:

«Πιστεύετε καὶ σεις ὅτι οἱ γάμοι ἀποφασίζονται εἰς τὸν οὐρανόν;

—Βεβαίωτατα! εἰς ἐμὲ μάλιστα συνέβη καὶ κἄτι τι πολὺ παράδοξον. Εἰξέυρετε, ὅτι καθὼς λέγει τὸ Ταλμουδ,*) κατὰ τὴν γέννησιν ἐκάστου παιδίου φωνάζουν ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ δεῖνα θὰ πάρῃ τὴν δεῖνα. Κατὰ τὴν ὥραν λοιπὸν τῆς γεννήσεώς μου ἐφώνηζαν καὶ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς μου, ἀλλὰ κἀποιοσ εἶπε τότε· θὰ ἦναι ἡ κἀμυῖνη καμποῦρα! Θεέ μου πανάγαθε, εἶπα ἐγώ, ὅταν μία κόρη ἦναι κακορφειασμένη γίνεται εὐκόλα σκληρὰ καὶ στρυφνὴ· ἡ κόρη πρέπει νὰ ἦναι ὠραία. Θεέ μου πανάγαθε, δὸς εἰς ἐμὲ τὴν καμποῦραν, καὶ κἀμὲ τὴν κόρην εὐμορφην καὶ κελήν.»

Μόλις εἶπε ταῦτα ὁ Μωϋσῆς Μένδελσων καὶ ἡ νεᾶνις ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας του·—καὶ ἐγένετο σύζυγός του καὶ ἔζησαν βίον εὐτυχέστατον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὰ ἐσχίστα τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς τῆς Γερμανίας, τῆς γενομένης τῇ 1 Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἐν ὅλῃ τῇ αὐτοκρατορίᾳ ὑπάρχουσι 21 πόλεις ἔχουσαι πλείονας τῶν ἑκατοντακισχιλίων κατοίκων, ἐν ᾧ ἐν Γαλλίᾳ, κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1881 μόνον 10 τοιαῦται πόλεις ὑπάρχουσιν. Ἡ μεγίστη τῶν Γερμανικῶν πόλεων εἶναι τὸ Βερολίον, κατοικούμενον ὑπὸ 1316382 κατοίκων, ἐν ᾧ τῷ 1875 εἶχε πληθυσμὸν 966858 καὶ 1122340 τῷ 1880. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται τὸ Ἀμβούργον ἔχον 471411 κατοίκους καὶ εἶτα τὸ Μόναχον ἔχον 260005 καὶ ἡ Δρέσδη ἔχουσα 245515.

Ὡς ἀγγέλλει ἡ Ἀγγλικὴ ἰατρικὴ ἐφημερίς Νυστήριον (Lancet) εὐρέθη ἐν Κολομβίᾳ θυμασιώτατον ἴσχυαιμον φυτόν. Εἶναι δὲ τοῦτο θάμνος καλούμενος ἐν τῇ χώρᾳ ἐκεῖνη Ἀλίτζα, οὗ ὁ ὄπος εἶναι ἰσχυρότατον ἔναμιον φάρμακον. Διὰ μαχαίρας ἐπικεχρισμένης διὰ τοῦ ὄπου τούτου εἶναι δυνατόν νὰ τμηθῶσι καὶ μεγάλαι φλέβες ἢ ἀρτηρίαι, χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ αἰμορραγία.

*) Ἡ μετὰ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην ἱερὰ βίβλος τῶν Ἑβραίων.